

Landmanden som

Landmanden som central medspiller i klimatilpasning

Landmænd, interessenter og videninstitutioner arbejder sammen om at finde løsninger på udfordringerne ved de ændrede klimaforhold.

Baggrund

Netværket 'Landmanden som Vandforvalter' er støttet af Grønt Udviklings og Demonstrations Projekt (GUDP), og har som formål at bringe landmænd, interessenter og videninstitutioner sammen for i fællesskab at afdække potentielle løsninger på udfordringerne ved de ændrede klimaforhold. Det har været omdrejningspunktet for netværksprojektet at undersøge, hvordan landmanden kan inddrages, som en aktiv vandforvalter i klimatilpasningstiltag. Projektet skal bidrage til at udvikle ideer til nye roller og forretningsområder for landbruget, som kan sikre implementering af nye omkostningseffektive løsninger ved at tænke landskabet og landmanden ind i klimatilpasningen.

Note:

Dette projekt medfinansieres af "Grønt Udviklings- og Demonstrations Program, GUDP under Fødevareministeriet".

vandforvalter

Af | Irene A. Wiborg, Projektchef, Brian Kronvang, Professor, Jane B. Poulsen, Videnskabelig assistent, Kristina M. Jensen, Senior projektleder, Henrik V. Sørensen, Afdelingschef, Christen D. Børgesen, Seniorforsker, Hans J. Henriksen, Seniorrådgiver, Torsten V. Jacobsen, Chefingeniør.

Klimaforandringer er en realitet i Danmark, hvor den årlige nedbør for hele landet er steget med mere end 100 mm, og årlig afstrømning i vandløbene er steget med 50 til 200 mm i de sidste 100 år. Afstrømningen i vandløb vil fortsat stige i fremtiden, og store afstrømninger som 10-100 års hændelser kan stige med mellem 20 og 50 procent. Klimaændringer af den karakter stiller samfundet over for nye udfordringer i forbindelse med for meget vand i by- og landområder.

Skybrudsbassiner

Netværket 'Landmanden som vandforvalter' har undersøgt, hvilke virkemidler der kan tages i brug, hvis landmanden i perioder stiller arealer til rådighed for opstrøms vandtilbageholdelse. Et af de virkemidler, som indgår i et konkret projektforslag, er den naturlige ådal Brendstrupkilen i Skejby, nord for Aarhus. Her har Orbicon i samarbejde med Aarhus Kommune udarbejdet et forslag til skybrudsbassiner, der skal beskytte arealerne omkring Egå under store nedbørshændelser. Forslaget går ud på, at der etableres tre kunstige barrierer på tværs af ådalen. Dermed opstår der tre opmagasineringsbassiner. Bassinerne fyldes op et efter et, når vandstanden stiger over et vist niveau og dermed mindskes nedstrøms oversvømmelser. En mulighed for arealanvendelsen i ådalen er, at landbrugsarealerne fortsat dyrkes, men med afgrøder, der kan tåle periodevise oversvømmelser. En anden mulighed er, at nogle af områderne omlægges til natur med rekreative muligheder.

Vådområder og ådale

Et andet eksempel på et virkemiddel er restaureringsprojektet, der er blevet gennemført i Odense Å. Formålet var natur-

genopretning og næringsstofomsætning, men projektet har den sidegevinst, at der også tilbageholdes vand i de reetablerede vådområder/ådale på grund af periodevise oversvømmelser. Med en simpel overslagsberegning er det blevet estimeret, at 17 km af den restaurerede Odense Å potentielt kan bidrage med en nedstrøms-vandstands-sænkning på 10-20 procent. Det skal dog understreges, at der ikke kan siges noget generelt om mængden af tilbageholdt vand i forbindelse med restaureringsprojekter, potentialet vil afhænge af de lokale forhold.

Der vil lokalt givetvis være store forskelle på, hvilke virkemidler der kan tages i brug afhængig af de specifikke problemstillinger. De mere ingeniørmæssige virkemidler som dæmninger, sluser og barrierer kan tages i brug, hvor områder akut lider under oversvømmelser. Derimod vil de bedriftsorienterede virkemidler som kontrolleret dræning, vådområder og naturlige lavninger være mere relevante i forhold til nogle forebyggende tiltag i oplandet.

Til fordel for landmanden og byboen

Et centralt emne i 'Landmanden som Vandforvalter' har været, hvordan landmænd kan bidrage til at løse udfordringer med fx oversvømmelser af byområder. Tesen er, at klimatilpasning til gavn for fx en by, skal kunne betale sig for landmanden, så han får en umiddelbar interesse i at håndtere byens udfordring. Målet er, at man via dialog finder en løsning til gavn for både byens udfordring med oversvømmelser og landmandens eventuelle afvandings- eller dyrkningsmæssige udfordringer. Forskellige modeller er diskuteret, men én model kan være, at landmanden økonomisk kompenseres for den ydelse, han leverer. En anden

mulighed er en udbudsmodel, hvor landmanden giver et bud på, hvad han skal have for at tilbageholde vand på sin bedrift.

Intelligent vandforvaltning

'Grønt Udviklings og Demonstrations Projekt' (GUDP) netværksprojekt 'Landmanden som Vandforvalter' har sammen med de vigtigste interessenter planlagt tre lokale seminarer for at diskutere mulige løsninger for områder, som er ramt af oversvømmelser. På de allerede afholdte seminarer er forskellige løsningsmuligheder blevet diskuteret med udgangspunkt i de udarbejdede virkemidler.

Vi tror på, at tankegangen om 'Landmanden som Vandforvalter' kan gavne landmandens forretning og samtidig bidrage til løsninger på samfundets udfordringer med klimatilpasning. Dermed har netværket været med til at tage et vigtigt skridt i retning af at skabe fokus omkring mulige løsninger på fremtidens klimaudfordringer, hvor landmanden kan være en central medspiller.

KONFERENCE I JUNI

De endelige resultater og konklusioner af netværkets arbejde fremlægges på en konference den 17. juni 2014, se mere på www.vandforvalter.dk.